

تلاش برای افزایش نسل و جوان شدن نیروی انسانی کشور و حمایت از خانواده، یکی از ضروری ترین فرایض مسئولان و آحاد مردم است. این فریضه درباره افراد و مراکز اثرگذار و فرهنگ ساز، تأکید بیشتر می یابد. این یک سیاست حیاتی برای آینده بلندمدت کشور عزیز ما است. (۱۴۰۱/۰۲/۲۸)

www.basirat.ir

▼ حرف روز - ضرورت مبارزه با سازوکارهای فسادزا

در شرایطی که همه تلاش های دولت معطوف توسعه اقتصادی است، مبارزه با سازوکارهای فساد برانگیز اهمیت زیادی دارد؛ به واقع دلایل زیادی وجود دارد که نشان می دهد سازوکارها و روش های معیوب مانع از توسعه اقتصادی است در اهمیت این موضوع توجه به نکاتی ضروری است.

نکات تحلیلی: ۱- بازی با کارت سیاست برای کسب سود شخصی همان چیزی است که اقتصاددانان آن را رانت جوئی می نامند. در این فرایند سازوکارها به گونه ای است که منابع به جای تزریق شدن به بخش های مولد، به جیب کسانی می رود که نباید برود. به واقع این سازوکارها فرصتی فراهم می آورد تا هزینه اهداف و امیال خصوصی برخی گروه ها و افراد از منابع عمومی هزینه گردد و منفعت طلبی ها جای منافع ملت را بگیرد. ۲- به طور کلی سازوکارهای غلط عاملی و سوسه برانگیز برای فساد آن دسته از کارمندان و یا احياناً مدیرانی است که موقعیت تخلف و سوءاستفاده را دارند؛ تخلف در صدور مجوزهای واردات و صادرات، تخلف در فرایند ترخیص کالا در گمرک، تخلفات در شبکه توزیع و ... همه محصول بسترهای فساد ناشی از روش ها و سازوکارهای معیوب است. ۳- سازوکارهای غلط ضمن ایجاد ممانعت از رشد تولید و رقابت اقتصادی، افراد و صاحبان سرمایه را تشویق می کند تا برای رسیدن به ثروت و یا حفظ و افزایش سرمایه، مسیر دیگری غیر از تلاش در عرصه های کارآفرینی و تولید محصول را دنبال کنند. در این فضا غالب منابع به سمت واسطه گری و دلالی سوق پیدا می کند. ۴- رسیدن به یک ساختار بدون رانت و عاری از فساد الزامات زیادی مانند شفاف سازی اقتصاد، دوری از انحصار در همه شئون اقتصادی و سیاسی، ایجاد ساختارها و نهادهای هم افزا (integrative institution)، کاهش امورات کاغذمحور و استقرار و عمق بخشی دولت الکترونیک و ... دارد که هرچند در سال های گذشته در تحقق آن ها قدم هایی برداشته شده ولی نیازمند بازبینی مجدد و جراحی اشکالات و خطاهاست.

نکته پایانی: طرح مردمی سازی و عادلانه سازی نظام پرداخت یارانه ها صرف نظر از همه نواقصی که ممکن است به همراه داشته باشد، نقطه شروع خوبی برای اصلاح سازوکارهای رانت آفرین بوده و قدم گذاشتن در مسیر مبارزه با فساد است. مقام معظم رهبری (حفظه الله) در این خصوص می فرماید: «دستگاه های حکومتی؛ چه قوه مجریه و چه سایر قوا [توجه داشته باشند] موانع تولید زیاد است؛ این ها باید از سر راه برداشته شود» و بی شک یکی از موانع در این مسیر، رانت ها و امتیازهای سازمان یافته است که غالباً منجر به فساد سیستمی می شود. (نویسنده: حسین حسینی نژاد)

▼ گزارش روز

سریال پرتکرار آزمون و خطای برجانی

با شروع طرح تحول اقتصادی توسط دولت که عقلانیت و ضرورت اجرای این طرح از سوی قاطبه کارشناسان اقتصادی مورد تأیید قرار گرفته، برخی عوامل وضع موجود، فرصت را غنیمت شمردند تا شاید در حرکت فرار به جلو با بند دوباره مشکلات کشور به خارج و گره زدن آبروی مردم به برجام، میراث بی عملی و بی تدبیری خویش را از اذهان و افکار عمومی پاک نمایند!

گزاره خبری: ۱- علی ربیعی، سخنگوی دولت تدبیر و امید در یادداشتی در سایت آفتاب نوشته است: «حالا قبول کردید دولت روحانی زیر فشار تحریم ها بود؟ هر چه بود آن روزهای سخت گذشت و تاریخ قاضی منصفی است. پیش تر، وقتی از تأثیر مرگبار تحریم های ظالمانه در تهدید زندگی، معیشت، نشاط و روان جامعه و نیز از همبستگی تحریم و FATF در به خطر انداختن جان انسان ها سخن گفته می شد، باید ریسک انواع برچسب ها به جان خریده می شد. این روزها آنچه انکار می شد، اندک اندک بر زبان ها جاری می شود». ۲- عباس عبدی، تحلیلگر اصلاح طلب نیز در روزنامه اعتماد نوشت: «پاسخ به حل مسئله امروز اقتصاد ایران را نباید در دانش اقتصادی دنبال کرد. متأسفانه امید به حل مسائل اقتصادی امروز ایران را باید در میدان سیاست جستجو کرد که راه آن نیز باز نیست. از همه مهم تر اینکه بدون حل برجام چشم انداز روشنی نخواهد داشت!».

گزاره های تحلیلی: ۱- یکی از دلایل مهم مشکلات اقتصادی، درون زان نبودن اقتصاد کشور و تأثیرپذیری شدید آن از تکان های بیرونی است که خود نتیجه پیروی از سیاست های غرض آلود بانک جهانی و صندوق بین المللی پول - البته با طرح ریزی و پیاده سازی توسط نئولیبرال های کارگزارانی و اعتدالی در قالب برنامه های توسعه - است. ۲- طرح مجدد تأثیر برجام و نپیوستن به FATF در تداوم این مشکلات، در حالی توسط سخنگوی دولت قبل ارائه می شود که تنگنای امروز معیشتی در کشور، نتیجه اتکا به کدخدا و امید به دشمنان موجودیت ملت ایران بوده که از فرادای اجرای این سند مخدوش و با همه پیش پرداخت های طرف ایرانی، به اذعان خود مسئولین دولت سابق، هیچ گشایش اقتصادی توسط آمریکایی ها و شرکای اروپایی آن ها برای ایران فراهم نشد. ۳- تغییر زمین بازی از اقتصاد به سیاست و ادعای راه حل سیاسی داشتن مشکلات اقتصادی در صورتی است که خروجی این نگاه در ۸ سال گذشته، موجب توجه بیش از حد به تک گزینه مذاکرات برجانی شد که در پی آن شاهد بی عملی و بی تدبیری در داخل و رها کردن ظرفیت های بومی و بیکاری هر چه بیشتر جوانان تحصیل کرده کشور بودیم.

نکته پایانی: سریال پرتکرار «نگاه امیدوارانه به غرب» دولت قبل، با امید بستن با کدخدا و دموکرات های مؤدب، در نهایت، به دستاورد «هیچ» منجر شد و به جای تکیه بر درون و تلاش در تحقق اقتصاد مقاومتی و عمل به طرح تحول اقتصادی به عنوان سند بالادستی، به شرطی سازی و پیوند زدن مسائل و مشکلات اقتصادی به میز مذاکره با نظام استکباری انجامید. با توجه به نیاز مبرم این نظام زیاده خواه سرمایه داری به تأمین منابع ارزان انرژی از یک سو و بهره برداری از بازار مصرف منطقه از سوی دیگر، خنده های دیپلماتیک غربی بار دیگر قصد انحراف باور ایرانی از مسیر خودباوری عزتمندانه به سمت نگاه تک خطی به بیرون از مرزها و تأمین نیاز از ماحصل نیم نگاه دشمن بیرونی دارد؛ درحالی که مسیر مشخص است و برنامه مطلوب، همانا اقتصاد درون زای برون نگر است و بس. (نویسنده: جواد خسروی)

احیای پروژه صادرات گاز به عمان در دولت رئیسی

گزینه صادرات گاز به عمان در سال‌های ابتدایی دهه ۸۰ شمسی روی میز قرار گرفت و نخستین تفاهم‌نامه آن در اسفند ۸۳ بین وزیران نفت ایران و عمان امضا شد. طبق این تفاهم‌نامه قرار بود ایران از سال ۲۰۰۸ میلادی صادرات گاز به عمان را با ۳۰ میلیون مترمکعب در روز آغاز کرده و این رقم را تا سال ۲۰۱۲ میلادی به رقم ۷۰ میلیون مترمکعب در روز افزایش دهد. همچنین بر اساس توافق سال ۲۰۱۳ میان دو کشور، قرار شد برای ۱۵ سال روزانه ۲۸ میلیون مترمکعب گاز ایران از طریق یک خط لوله از بستر خلیج فارس به عمان صادر شود. درآمد سالانه کشور از این محل بیش از یک میلیارد دلار برآورد شده بود که به این ترتیب طی ۲۵ سال مدت قرارداد، درآمدی بین ۲۵ تا ۳۰ میلیارد دلار نصیب کشور می‌شد. این پروژه بزرگ منطقه‌ای در زمینه صادرات گاز که دو دهه دچار بن‌بست شده بود، در دولت رئیسی احیا شده است. باید توجه داشت که در صورتی که ایران بتواند به صادرات گاز به عمان مبادرت ورزد، در واقع ایران سهم مهمی در بازار جهانی صادرات انرژی به دست آورده است و لذا صادرات گاز ایران به عمان از این منظر بسیار مهم است. بر اساس توافق دیگر میان ایران و عمان، قرار است میدان هنگام توسط دو کشور توسعه پیدا کند. میدان هنگام تنها میدان مشترک ایران و عمان است و سبک‌ترین نفت ایران از این میدان تولید می‌شود. میدان هنگام، هم لایه گازی دارد و هم لایه نفتی که بخشی از لایه نفتی آن توسعه پیدا کرده و اکنون ایران و عمان برای توسعه فازهای بعدی آن، توافق کرده‌اند.

سدسازی ترکیه؛ گره کور محیط زیستی در منطقه!

ترکیه با توجه به قرار گرفتن بر سرچشمه رودهای معروف منطقه مانند دجله و فرات، در حال سدسازی و استفاده امنیتی از آن‌ها است. ترک‌ها با تکمیل پروژه «گاپ»، ۵ برابر ظرفیت دجله و فرات، بر روی این رودخانه‌ها سدسازی کرده‌اند و پروژه سدسازی موسوم به «داپ» نیز بر روی بالادست حوضه ارس در حال انجام است. باغخانی‌پور، کارشناس محیط‌زیست معتقد است که ترکیه برنامه بسیار جدی برای استفاده از آب به‌عنوان ابزار امنیتی علیه کشورهای همسایه داشته است و فقط در ۱۸ سال اخیر ۵۸۵ سد ساخته است! این امر موجب واکنش وزیر خارجه در صحن علنی مجلس شد. روز سه‌شنبه (۲۰ اردیبهشت‌ماه) امیرعبداللهیان در نشست علنی مجلس گفت: «اقدامات ترکیه در حوزه سدسازی و تأثیرهای منفی آن بر محیط‌زیست، برای جمهوری اسلامی ایران قابل‌قبول نیست. در سدسازی ترکیه برای ما ابهام‌های فنی وجود دارد؛ با این حال وزارت خارجه ترکیه ایجاد گردوغبار به‌واسطه سدسازی در ترکیه را قبول ندارد و اعلام کرده است که منشأ توفان و گردوخاک‌ها ناشی از صحرای آفریقا و بیابان‌های خاورمیانه است. آنچه مهم است این است که دولت باید در اسرع وقت نسبت به ایجاد یک کارگروه بین‌المللی حقیقت‌یاب و افزایش دیپلماسی منطقه‌ای نسبت به نحوه واکنش به این مسئله تصمیم جدی اتخاذ نماید.

انتخابات لبنان از دید سید حسن نصرالله

سید حسن نصرالله در اظهارات اخیر خود بعد از انتخابات پارلمانی لبنان، ضمن اشاره به شکست دشمنان در دستیابی به اهداف انتخاباتی، چشم‌اندازی برای آینده این کشور به‌دوراز هرگونه اختلاف و جناح‌بندی ترسیم کرد. منظور دبیرکل حزب‌الله از این پیروزی در وهله نخست مربوط به شرایطی است که انتخابات در آن برگزار شد. محور آمریکایی - سعودی، در وهله نخست به دنبال برگزاری انتخابات زودهنگام پارلمانی بود و در وهله بعدی بعد از پیش‌بینی احتمال بالای پیروزی ائتلاف حزب‌الله، تلاش کرد اصلاً انتخاباتی برگزار نگردد. از طرف دیگر با وجود هزینه‌های میلیون دلاری عربستان و آمریکا و تلاش برای خرید آرای مردمی، اما نتیجه چیزی نبود که این محور می‌خواست. هرچند ائتلاف حزب‌الله اکثریت پارلمانی را از دست داد؛ اما درصد آرای که خود حزب‌الله و جنبش امل به دست آوردند حتی بیشتر از دوره قبل بوده و بیانگر مقبولیت بالای مقاومت نزد مردم لبنان است.

◀ **ضرب‌الأجل پرداخت بدهی‌های عراق به ایران!** وزیر برق عراق اعلام کرد: «تا پایان ماه میلادی فعلی بدهی‌های گازی ایران را پرداخت می‌کنیم». سازوکار مالی عراق گره‌خورده به قوانین خزانه‌داری آمریکاست؛ از این رو، تحریم‌های بانکی آمریکا علیه کشورمان موجب شده است که تسویه بدهی‌های عراق به ایران بابت خرید انرژی، با مشکل مواجه شود. در مقطع فعلی که مهلت قرارداد گازی ایران با عراق رو به پایان است، طرف عراقی تلاش دارد با تسویه بدهی‌های خود و به‌اصطلاح با نشان دادن خوش‌حسابی، زمینه بستن قرارداد دیگر با ایران را فراهم آورد.

◀ **قطر: ایران به دنبال راه‌حل منصفانه برای احیای برجام است!** شبکه خبری الجزیره به نقل از آل ثانی، وزیر امور خارجه قطر گزارش داد: «سران ایران به ما خبر دادند که آماده یک راه‌حل بینابین درباره پرونده هسته‌ای هستند». وی همچنین گفت که یافتن راهکار برای حل پرونده هسته‌ای ایران، باعث افزایش ثبات در کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس خواهد شد. ورود نفت ایران به بازارهای جهانی، باعث ثبات قیمت نفت خام و کاهش تورم خواهد شد.

◀ **دستگیری ۶۶ اخلالگر ارزی در کشور!** رئیس پلیس امنیت اقتصادی فراجا خبر داد: «کارآگاهان با تلاش‌های شبانه‌روزی و اشراف اطلاعاتی طی ۲ ماه جاری، ۶۶ نفر از اخلالگران ارزی را به عنوان متهم در سطح کشور شناسایی و دستگیر کردند. همچنین در بازدید و بازرسی از محل فعالیت متهمان بیش از ۱۴ میلیون و ۱۸۱ هزار واحد ارز از آن‌ها کشف شد». تصمیم‌گیری‌های سخت اقتصادی همواره موجب بروز التهابات حداقل مقطعی در بازار شده و همین امر موجب فعال شدن سودجویان ارزی در کشور می‌شود. فراجا طی سال‌های گذشته با کسب تجارب گوناگون در این حوزه، قادر است عاملین را شناسایی کرده و از برهم خوردن روند عادی بازار جلوگیری کند.

◀ **دولت: افزایش قیمت بنزین، شایعه است!** «بهداری جهمی» سخنگوی دولت در واکنش به اخبار منتشرشده درباره سیاست دولت برای افزایش دوباره قیمت بنزین در کشور، گفت: «دولت سیزدهم هیچ برنامه‌ای برای افزایش قیمت بنزین در ایران ندارد». او در خصوص قیمت‌گذاری گازوئیل و دیگر حامل‌های انرژی نیز افزود: «هیچ برنامه‌ای برای افزایش هیچ‌یک از حامل‌های انرژی در ایران وجود ندارد. قرار نیست هیچ مدل از حامل‌های انرژی گران شود. تنها برنامه برای گاز بود که مربوط به سال گذشته بود نه امسال».

◀ **نتیجه تصمیم ایران بر گرانی مواد غذایی در افغانستان!** افغانستان که به گفته بازرگانان نزدیک به ۸۰ درصد از نیازمندی‌های خود را از ایران وارد می‌کند، پس از افزایش قیمت کالاهای یارانه‌ای در کشورمان، با افزایش قیمت این کالاها روبه‌روست. در حال حاضر مواد غذایی، چون ماکارونی، برنج، روغن، شکلات و مواد شوینده در بازار هرات با دو برابر قیمت فروخته می‌شود.